

ЛІТЕРАТУРА

1. ADK (Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie) Архів Польської провінції домініканців у Кракові. – Kościół w Mościskach. – sygn. Mś-7.
2. ADK. Podkamień. – sygn. Pk-2.
3. ADK. Podkamień. – sygn. Pk-8.
4. ADK. Umowa zawarta między konwentem Dominikanów a P. Janem Serafinem w sprawie budowy ambony dla Kościoła w Jezupolu. – 5. VI. 1936. – sygn. Jz-5.
5. ADK. Żółkiew. Inwentarz z 1929 r. – sygn. Ż-37.
6. ADK. Żółkiew. Sprawozdanie z majątku konwentu Dominikanów z Żółkwi za przełożeńства O. Augustyna Peczka, 1901-1904.– sygn. Ż-51.
7. Barącz S. Dzieje klasztoru WW. OO. Dominikanów w Podkamieniu / S. Barącz. – Tarnopol, 1870. – 348 s.
8. Krasny P. Kościół p.w. Wniebowzięcia Najsw. Panny Marii i Podwyższenia Krzyża Św. oraz klasztor OO. Dominikanów wraz z założeniem pielgrzymkowym w Podkamieniu /P.Krasny // Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego Wojewódstwa Ruskiego. – Kraków, 2005. – T. 13. – S. 123-192.
9. Łoza S. Architekci i budowniczości w Polsce /S.Łoza. – Warszawa, 1954. – 424 s.
10. Mańkowski T. Mecnat Jana III w Żółkwi /T.Mańkowski // Prace Komisji Historii Sztuki, 1948. – 9. – S. 127-151.
11. Mańkowski T. Nieznane rzeźby Andrzeja Schlütera /T.Mańkowski // Dawna Sztuka. – 1939. – 2. – S. 219-233.
12. Opacki J. Przewodnik po Czortkowie i okolicy /J.Opacki. – Czortków, 1931.
13. Ostrowski J. K. Kościół p.w. św. Jacka i klasztor O.O. Dominikanów w Rohatynie. /J.K.Ostrowski // Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego Wojewódstwa Ruskiego. – Kraków, 2002. – T. 10. – S. 313-317.
14. Petrus J. T. Kościół P.W. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i klasztor OO. Dominikanów (OP) zwany Conventus Regalis /J.T.Petrus // Kościoły i klasztory Żółkwi. – Kraków, 1994. – T. 2. – S. 87-164 : il.
15. Stefański K. Jan Sas Zubrzycki i Andrzej Lenik – z pracowni architekta i rzeźbiarza /K.Stefański // Katalog wystawy w Muzeum Architektury we Wrocławiu 16 maja. – Wrocław: Wydawnictwo VIA NOVA, 2004. – 48 s.
16. Zaucha T. Kościół parafialny p.w. św. św. Piotra i Pawła i dawny klasztor OO. Dominikanów obserwantów w Przemyslanach /T.Zaucha // Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego Wojewódstwa Ruskiego. – Kraków, 2003. – T. 11. – S. 211 – 233.
17. Żyła W. ks. Kościół OO. Dominikanów we Lwowie /ks. W.Żyła. – Lwów, 1923. – 69 s.
18. Кудрицький А.В. Мистецтво України: біогр. довід. /А.В.Кудрицький // Упоряд.: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський: – К.: Укр. енцикл., 1997. – 700 с.
19. ЛАІУ (Львівський архів інституту «Укрзахідпроектреставрація»). Львів. М. Магдалени. – арх. сп. Л-22-19.

УДК 746.3.031.2(477.8)

Н.В. РУБЛЕВСКА

БОРЩІВСЬКА ВИШИВАНКА В КОЛЕКЦІЇ ВІРИ МАТКОВСЬКОЇ

У статті досліджено вишивку Тернопільщини, зокрема описано особливості борщівської вишиванки та її місце в колекції Віри Матковської.

Ключові слова: вишивка, борщівська сорочка, техніки вишивання, орнамент, колорит, колекція.

Н.В. РУБЛЕВСКА

БОРЩЕВСКАЯ ВЫШИВАНКА В КОЛЛЕКЦИИ ВЕРЫ МАТКОВСКОЙ

В статье исследовано вышивку Тернопольщины, в частности описаны особенности Борщевской вышиванки и ее место в коллекции Веры Матковской.

Ключевые слова: вишивка, Борщевский рубашка, техники вышивания, орнамент, колорит, коллекция.

N.V. RUBLEVSKA

BORSCHIV'S EMBROIDERY IN COLLECTION OF FAITH MATKOVSKOY

The article explores the embroidery region, are particularly described borscht features embroidery and its place in the Collection of Faith Matkovsky.

Key words: embroidery, borscht shirt embroidery equipment, ornament, color collection.

В період незалежності України відбувається звернення до національної спадщини минулого; відродження українського мистецтва. Воно потрібне для становлення відчуття національності, української особистості. Важливу роль у цьому відіграє діяльність музеїв, приватних колекціонерів, які і беруть активну участь у зберіганні, відновленні, передачі минулого сучасникам. Вони своїми творами мистецтва допомагають збагнути ментальність українського народу.

Україна є надзвичайно багата на твори декоративно-прикладного мистецтва, які допомагають зрозуміти суть «українського», серед яких і вишивка. Художнє вишивання – один з найпоширеніших видів народного мистецтва, в якому втілені кращі звичаї народу, що допомагають пам'ятати минуле і творити майбутнє. Вишиванка є своєрідним віддзеркаленням історії, побуту, традицій народу [5].

Метою статті є дослідження особливостей борщівської вишиванки в контексті приватної колекції Віри Матковської.

Вишивка – вид народного декоративно-прикладного мистецтва – здавна була одним з найпоширеніших видів ручної праці українських жінок і дівчат. Її використовували переважно на жіночих і чоловічих сорочках. Також вишивками прикрашали побутові предмети домашнього вжитку [3].

На Тернопільщині вишивка відома здавна, про що свідчать археологічні знахідки. З кінця XII ст. вишивали складні орнаментальні та сюжетні зображення технікою «вприкріп»: золоті нитки накладали одна біля одної на тканину й прикріплювали до неї дрібними шовковими стібками. Відома пам'ятка XI-XII ст. із с. Жежава (нині с. Зелений Гай Заліщицького району), в якій цією технікою виконаний складний ромбоподібний розвід із розетками на краях. Із найдавніших вишивок добре збереглися церковні речі («воздушки», плащаниці, антимінси) XVI-XVIII ст.; серед пам'яток XVIII ст. – речі домашнього вжитку: одяг, рушники, скатерки; у XIX ст. у різних регіонах України вишивка набула характерних особливостей в техніках вишивання, орнаменті, колориті. Багатобарвність увійшла в місцеві вишивки на початку XX ст. Вишивками оздоблюють одяг і предмети домашнього вжитку [9].

Про вишивку на білій сорочці українців є звітки XI-XII ст. візантійських письменників, зображення у рисунках мініатюр і фресок на Україні тієї ж доби. Ще в XI ст. на Русі існувала перша вишивальна школа, організована сестрою Володимира Мономаха Ганкою, де дівчата вчилися гаптувати золотом і сріблом. Про українські вишиванки згадують іноземні мандрівники XVI-XIX ст., збереглися вони з козацьких часів XVII-XVIII ст. У XVI-XVIII ст. центрами вишивання були Качанівка на Чернігівщині, Григорівка на Київщині, Велика Бурімка на Черкащині та ін. Вишивали в кожному селі, монастирях, дворянському, купецькому середовищі. У XIX-XX ст. відкривалися навчально-кустарні майстерні, художньо-промислові артілі, великі спеціалізовані підприємства з вишивки [3].

Вишиванка надзвичайно поширена на Тернопіллі –. Вишиванка Тернопільської області характеризується насиченим, темним, аж до чорного, колоритом. Виконані вовною густі без пробілів орнаменти суцільно вкривають рукави жіночих сорочок, гаптовані «поверхневим швом». Якщо раніше в вишиванках панували чорний та червоний кольори, то вже на початку 20 ст. з'являються поліхромні хрестикові вишивки з квітковими мотивами. Особливо багаті вишивки у селах Борщівського, Заліщицького, Чортківського районів, де збереглась техніка

рельєфної вишивки, або вишивки «кучерями», в якій застосовуються вовняні нитки домашньої роботи, здебільшого чорного кольору. Традиційні форми орнаментики, композиції і колористики постійно збагачуються й розвиваються, запозичуючи елементи від споріднених видів народного мистецтва. Багато орнаментальних мотивів, характерних для вишивок Тернопільщини, часто зустрічаються і в килимах, що свідчить про взаємопроникнення орнаментики цих близьких видів народного мистецтва. Особливо це помітно в орнаментиці Збарзьких зірчастих килимів і вишивок зірками («звіздами») цього ж району.

Поряд з великою кількістю орнаментів вишивки на Тернопільщині поширені різноманітні техніки вишивання. В сучасній вишивці найчастіше зустрічаються техніки хрестика, гаптування та низинки. Відійшли в архаїку техніки кручення, настилання та півхрестик. Роботи в цих техніках можна побачити лише в музеях Львова та Тернополя. Техніка низинки виконується тільки в орнаментах геометричного характеру, тому вона найбільш поширена у південно-західних районах Тернопільщини. У північних районах розповсюджене гаптування та хрестик.

Вдаючись до народної художньої творчості, майстри народної вишивки Тернопільщини постійно розвивають і збагачують її новими мотивами та технічними способами, які тісно пов'язані з процесом виробництва та суспільного розвитку [10].

Борщівський район, що на Тернопільщині, – один з небагатьох, де найбільш збереглися давні традиції народних майстрів вишивання поряд із звичаями та обрядами. Його здавна називали Глухим Поділлям, або Глухим Кутом. В минулих століттях це був головний шлях, де тягнулися татарські орди і багато було пролито крові. Попри це все люди берегли свою національну ідентичність, все, що пов'язане з українством. Адже Борщівщина довгий час була своєрідним трикутником, де збігалися кордони трьох тодішніх держав (зараз три області України).

Відбився трагізм буття місцевих жителів й на елементах народного одягу. Тому для вишивки борщівської сорочки, особливо в селах, розташованих поблизу с. Мельниця-Подільська, використовували винятково чорні нитки. За легендою, у XVIII ст. після чергового набігу татарські орди знищили поселення, повбивали всіх чоловіків, деяких дівчат, жінок забрали в ясир. Ті ж, які лишилися живими, постановили впродовж семи поколінь носити жалобу за чоловіками. З того часу жінки почали вдягатися в сорочки, що вишивали лише чорними нитками. У такому одязі вони вінчалися, хрестили дітей, ішли на вічний спочинок. Народні майстрині мало залишали на полотні елементів трауру, а намагалися вишити квіти, гілля, листки, трохи ввести неяскаві кольори – жовті, зелені, фіолетові тощо [7].

Великий вклад у розвиток та збереження борщівської вишивки вносить колекціонер Віра Матковська. Народилася вона у східно-подільському містечку Гайсині на Вінничині. З дитинства Віра була знайома з вишивкою, українськими традиціями.

Першою річчю, яку придбала пані Віра, була спідниця, куплена у Карпатах в 1985 році. Після закінчення інституту молоде подружжя Матковських потрапило на місцевий мистецький фестиваль «Золота осінь» у Борщові. Після цього пані Віра поступово почала відшукувати, купляти борщівські сорочки, а також їх їй і дарували.

Колекцію складають понад тисячу зразків-творів декоративно-прикладного мистецтва. Крім традиційних сорочок, збірку доповнюють інші елементи народного одягу, а також вироби побутового призначення. Найдавніші пам'ятки в колекції датовані кінцем XIX ст. Це зразки весільних і святкових жіночих сорочок.

Колекція Віри Матковської не є «закритою», сорочки часто виставляються на огляд. Так, перша виставка була у 2007 році в Тернопільському обласному художньому музеї, також відбувалися виставки і в Коломиї, Києві, і, звичайно, у Борщові на фестивалях тощо. Сорочки безкоштовно використовують у концертах артисти Тернопільської філармонії, зокрема вокальне тріо «Солов'ї Галичини», філармонічний хор, також студенти Інституту мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка, учні хорової школи «Зоринка» та ін. Багато сил, енергії, любові Віра Матковська вкладає у популяризацію та розвиток місцевих традицій вишивки.

Борщівські «чорні» сорочки шили із вибіленого конопляного полотна. Воно вирізнялося не лише фактурою (товщина ниток, спосіб переплетення), а й загальною колірною гамою. Природний (невибілений) колір полотна з конопляного прядива має зеленкувато-сірий відтінок, який дещо зберігається на вибіленій тканині, особливо зі звороту [2]. Пізніше прийшли льон, штапель, поплін та інші фабричні тканини. Змінювалися й нитки.

Найдавнішими нитками, якими творилися узорі на тканині, в Україні були конопляні та лляні нитки природного кольору, і вовняні – кольору натуральної овечої вовни (чорні, брунатні, білі) або підфарбовані. Лише на Борщівщині вишивали нитками з чорної овечої вовни, що не линяли. Їх називали «бавною». У період другої половини ХІХ ст. цей асортимент у народній вишиванці був значно ширший. На Борщівщині поряд з доморобними нитками широко використовували нитки фабричного виробництва: бавовняні (муліне, заполоч, ДМЦ), вовняні («бавовна», «коцик»), шовкові («єдваб», «опал»), а також бісер, стеклярус, лелітки та меблевi нитки-сухозліть [1; 4].

У Борщівському районі в минулому були поширені кілька традиційних для українського костюму типів жіночих сорочок.

1 тип. Сорочки без плечових швів, з відкритим нагрудним розрізом без застібки, виріз горловини підрублений під мережку в один прутик («циркове збирання») або обшитий облямівкою. Рукави до стану пришиті перпендикулярно, внизу прямі або призібрані під облямівку. Це так звані тунікоподібні сорочки – найдавніший тип української сорочки. В період ХІХ – ХХ ст. такий тип на Борщівщині був буденний. Із 40-х років ХХ ст. у сусідніх із Заліщицьким районом селах, а пізніше і в південних, з'являються тунікоподібні святкові сорочки («хлоп'янки»). Буденні сорочки були додільними, пошиті з суцільного шматка полотна, перегнутого по лінії плечей; святкові здебільшого шилися до підточки, для якої використовувалася тканина нижчої якості.

2 тип. Сорочки з плечовими вставками (уставками), пришитими попід каню (ширина уставки 16 см, довжина 18 см), з глибоким пазушним розрізом без застібки (довжина розрізу до 25 см), виріз горловини призібраний і закріпленй вишивкою по «брижах» або облямівкою із тканини. Рукави пришиті перпендикулярно до стану і внизу зібрані під облямівку або закріплені вишитою смужкою 1-2 см. В минулому такий тип сорочки побутував на Борщівщині як буденний, так і святковий. Різниця полягала у характері оздоблення.

3 тип. Сорочки з уставками, пришитими по основі тканини, з відкритим пазушним розрізом без застібки з призібраним і закріпленням вишивкою «обметицею» вирізом горловини (висота вишивки 1,5 см). Уставки і рукави пришиті паралельно до стану. Уставки неширокі (15 см), але відзначаються значною довжиною (25 см). Рукави внизу обов'язково призібрані і закріплені вишивкою. Переважно такі сорочки шилися до підточки. Цей тип сорочки виявлений лише як святковий [1].

Борщівська сорочка має чітку тридільну систему розміщення узорів на рукавах. Верхня частина найбільш густо зашита – уставка, під нею – морщинка, тобто підуставкава смуга вишивки і орнаментация рукавів до зап'ястя, яка залежно від розміщення косих чи прямих вишитих смуг носила конкретні назви. За орнаментами і кольорами можна було впізнати, з якого села дівчина чи жінка. Так, наприклад, у селах Ніврі, Кривчому, Гермаківці, крім чорного, у вишивках був синій колір; у Борщові, Стрілківцях, Іване-Пустому – фіолетовий, у Юр'ямполі, Шишківцях, Королівці – вишневий, у Шупарці – зелений [8].

Вишита орнаментальна композиція на уставках займає від 12 до 19 см шириною, а під уставками 5-11 см шириною. Крім того, вишитий весь рукав, передня частина станка («передні погрудки» – с. Устя) і задня частина («задні погрудки», «заплічка» – с. Кудринці, «заплічкове» – с. Більче-Золоте). Виріз горловини і краї рукавів густо закріплювали обметочним швом бавовняними нитками чорного кольору. Край подолку підрублювали під мережку «цирку». Вишивку на рукавах та стані виконували вовняними нитками «бавна» техніками «підстелений хрестик», «колодки», «ланцюжок», «ретязь», «мережки». Усі перелічені техніки, крім «колодки», наприкінці ХІХ ст. були відомі в усіх куточках України. Вишивання «колодками» – прерогатива придністровських районів Поділля, зокрема в західній частині краю, такий осередок вишивання був на Борщівщині [2].

Під назвою «колодки» у селах Борщівщини побутувало два способи вишивання. В одному («колодки-1») за способом нанесення прямих стібків техніка нагадує двобічну штапівку, коли кожен наступний ряд гостроламаной кривулі вкладається один в один, утворюючи таких чином шорокі смуги. При орнаментативній уставці на жіночих сорочках такі смуги «ламаються», залежно від конфігурації мотивів. Фактура подібних вишивок нагадує плоску орнаментальну різьбу на дереві. Для жіночих сорочок з Борщівського району характерний інший спосіб вишивки «колодками» («колодки-2»). З лицевого боку вишивка має вигляд килимової фактури, укладеної з косих стібків-півхрестиків. Специфічним було те, що поверхню тканини оздоблювали чергуванням двох різних за висотою прилягання до тканини рядів півхрестиків. Зворотний бік таких вишивок дає малюнок, зовсім відмінний від вишивок звичайним півхрестиком, оскільки укладений з рядів прямих поперечних і косих поздовжніх стібків, які чергуються між собою [2].

Орнамент народної вишиванки акумулював у собі багатотисячолетній досвід колективної творчості народу, за ним можна розпізнати також регіональні особливості.

Типовими для вишивки жіночих сорочок минулого були орнаменти, скомпоновані з геометричних мотивів. У комплексі оздоблення сорочки акцент завжди робився на декорі уставки. На сорочках з XIX ст. уставки зашивалися чорними, рідше вишневими вовняними нитками техніками «колодки-1» або «колодки-2». Вишитий масив розділявся 3-7-ма поперечними чи скісними рядками, виконаними технікою «ланцюжок» або «ретязь». На утворених смугах (шириною 2-3см) в задалегідь залишених проміжках незашитого полотна (контурах) технікою «ланцюжок» або стебнівою вишивалися «S», «X»-подібні мотиви («качуристі») чи стилізовані зображення «мотилів», «мух», «жабок» (місцеві назви мотивів). Мотиви розміщувалися в однаковому інтервалі між собою, іноді чергувалися у кольорах. Досить поширеними були уставки, на яких монохромна (одноколірна) вишивка «колодками» лише розділялася вузькими рядками ретязю або ланцюжка. Деякі дослідники вважають таку орнаментативну уставку типовою для придністровсько-подільської зони.

Орнамент на вишитій підуставковій частині рукава («курпінні») здебільшого сталий. Основним мотивом тут виступає великий ромб з гачками, дещо витягнутий по горизонталі за рахунок техніки «мотани». Обриси мотивів м'які, округлі. Найпоширенішим кольором, яким вишивалися ромби, був червоний різних відтінків.

Власне рукав прикрашався вишивкою у вигляді орнаментальних смуг. На сорочках XIX ст. вишивка на рукавах дуже часто відсутня зовсім. Орнаменти смуг на рукавах укладалися з тих же мотивів, що і на уставках. На більш новітніх сорочках, вишитих «бавною», рукавні смуги широкі, рельєфно виступають над поверхнею тканини, досить часто в композицію узору введені рослинні мотиви, виконані технікою «колодки-2» або півхрестиком. Станок святкових сорочок обов'язково прикрашався вишивкою. Композиційно орнамент розміщувався вертикальними смугами на грудях і спинці, так звані «передні» і «задні» «погрудки». Смуги були неширокі, укладені переважно з мотивів, які присутні на уставках, або з стилізованих рослинних мотивів. Рослинні орнаменти у вишивці жіночих сорочок Борщівщини почали набувати поширення із розповсюдженням техніки «хрестик» та різнокольорових бавовняних ниток. Вже у 20-их роках XX ст. з народної вишивки зникають орнаменти з глибоким семантичним значенням, натомість з'являється яскраво-декоративні рослинні узорі. Особливо виразно це явище простежується на святкових жіночих сорочках «хлоп'янках» (тунікових), які суцільно зашиті широкими гірляндами із квітів [1].

Поза увагою В.Матковської не залишилися й найдавніші чоловічі сорочки, які в колекції представлені традиційними закресом і декором пам'ятками. Ще у 20-х роках XX ст. чоловіки і парубки у свята й будень носили традиційні тунікоподібні сорочки, пошиті з добре вибіленого конопляного полотна. У колекції представлено два конструктивних типи таких сорочок: без нагрудної застіжки, без коміра, з прямими відкритими внизу рукавами; без нагрудної застіжки з коміром – стійкою, з рукавами, зібраними під манжет. За своїми мистецько-стилістичними рисами борщівські вишиті чоловічі сорочки вирізняються не лише серед подільських, а й загальноукраїнських виробів. Вони ніби увібрали в себе весь спектр мистецтва вишивки.

Для обох конструктивних типів однаково характерне оздоблення розрізу пазушки та низу рукавів. Сорочки носили поверх штанів, підперезуючи вовняною домотканою крайкою. Поділ сорочки підрублювали під мережку «цирку» та вишивали лічильною гладдю невибіленими конопляними нитками чи кольоровою заплоччю (переважно зеленого, чорного і вишневого кольорів), з'єднувальні шви прикрашали змережуванням. Ширина декоративних смуг сягала від 1,5 до 3,0 см, а деколи і більше. Рослинні орнаменти на сорочках без нагрудної застібки, без коміра, з прямими рукавами вишивали вовняними різнокольоровими нитками техніками «півхрестик» або «колодки-2». Наприклад, у с. Кривче ширина вишитих смуг довкола пазушного розрізу та внизу рукавів сягала до 10 см, а в с. Більче-Золоте орнаменти шириною від 2,5 до 7 см вишивали різнокольоровою заплоччю технікою «хрестик». Візерунки укладали з дрібних різнокольорових квіточок на галузках з листям та пуп'янками [2].

Отже, борщівська вишивка є унікальним і неповторним народним мистецтвом. Чорна сорочка займає почесне місце серед усього розмаїття національного вбрання. Вона відома не лише в Україні, але й поза її межами. Основними її ознаками є біле домоткане, переважно конопляне, полотно, простий крій, густий візерунок, вишиття виконане грубою чорною вовняною ниткою – «бавною».

Особливий вклад у збереження, розвиток та популяризацію борщівської сорочки вносить Віра Матковська, яка колекціонує і популяризує ці твори мистецтва, відроджує українську самобутність нації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булгакова Л. Деякі аспекти дослідження жіночих сорочок Борщівщини XIX – початку XX ст. /Л.Булгакова // Літопис Борщівщини: історико-краєзнавчий збірник. – Борщів, 1993. – Вип. 3. – С. 41-45.
2. Булгакова-Ситник Л. Борщівські сорочки з колекції Віри Матковської /Л.Булгакова-Ситник. – Львів, 2008. – 256 с., іл.
3. Колесник Н. Колекція українських вишиванок /Н.Колесник // Нова ера. – 2007. – 30 трав. – 5 черв. – С. 9.
4. Левицька Л. Магнетизм борщівської сорочки /Л.Левицька // Голос України. – 2010. – 13 лют. – С. 10.
5. Сидор О. Стародавні шви української вишивки /О.Сидор // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2007. – №3. – С. 47-49.
6. Чайковська Л. Про культурні пам'ятки Борщівщини в музеї етнографії та художнього промислу Інституту народознавства у Львові /Л.Чайковська // Літопис Борщівщини. – Борщів. – 2006. – С. 76-79.
7. Шот М. ...І чорними нитками /М.Шот // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 247. – 27 груд. – С. 8-9.
8. <http://nightmatiola.livejournal.com/13929.html>
9. http://www.irp.te.ua/index.pxp.=com_content&view=article&id=362:2009-11-06-17-32-45&cati...
10. http://www.ternotour.com.ua/view_handicraft.php?id=8

УДК 745+371.3

З.А. МАЦИШИНА

ТРАДИЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

У статті зроблено спробу дослідити традиції декоративно-прикладного мистецтва та їх використання в школах України кінця XIX – початку XX століття. Простежено проблему вивчення декоративно-прикладного мистецтва в українській національній школі.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, культура, традиції, звичаї, народне мистецтво, педагогічний процес.